

W okresie przygotowania „Aktualizacji” trwały intensywne prace przygotowawcze, a następnie legislacyjne nad rządowym projektem nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii. Stanowisko rządowe ulegało zmianom (poszczególne projekty różniły się znacznie od siebie) i dlatego nie mogliśmy uwzględnić ich w trakcie prac legislacyjnych. Ostatecznie obszerna nowela ustawy o OZE została uchwalona w dniu 22 czerwca 2016 r. Poniżej przedstawiamy w formie „Suplementu” te założenia i postanowienia ustawowe, które mogą mieć wpływ na planowane zaopatrzenia gminy Wrocław w energię elektryczną.¹

Założenia przyjęte przy nowelizacji dotychczasowej ustawy o OZE

Ministerstwo Energii (ME) w czasie prac nad nowelizacją ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. poz. 478 i 2365), dalej zwanej ustawą o OZE, które zakończyły się przyjęciem przez Sejm RP ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 925), dalej zwanej nowelizacją, prezentowało stanowisko, że wsparcie energetyki odnawialnej nie może być nadmierne i odbywać się znaczącym kosztem odbiorców energii elektrycznej. Zdaniem ME, mimo istotnego spadku cen świadectw pochodzenia, energia elektryczna, wytwarzana z odnawialnych źródeł jest wciąż droga i musi być dotowana przez wszystkich obywateli i przedsiębiorców. Według ME w Polsce na każde 100 zł rachunku za energię elektryczną, około 12 zł przeznaczone jest na OZE, a sumaryczne obliczenia wskazują, że w 2015 roku w Polsce dotacje do energii odnawialnej wyniosły ponad 4 mld zł. Zdaniem ME na więcej kraju nie stać. Oznacza to, że aby nie przekroczyć krajowych możliwości finansowych, wsparcie energii wytwarzanej przez prosumentów posiadających mikroinstalacje o mocach zainstalowanych do 40 kW musi być ograniczone tak, aby celem prosumentów nie było uzyskiwanie innych korzyści, niż tylko zaspokojenie własnych potrzeb energetycznych, co prowadzi do ograniczenia zakupu energii z sieci elektroenergetycznej.

Ustawa o OZE określa zakres, rodzaje oraz zasady finansowego wsparcia wytwarzania energii z OZE. Nowelizacja w kilku istotnych, opisanych dalej elementach zmienia wcześniej (2015 r.) przyjęte regulacje. Jednakże utrzymuje określoną politykę, przykładowo dalej likwiduje wsparcie dla dużych instalacji wykorzystujących biomasę (o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej >50 MW i dla instalacji o mocy osiągalnej cieplnej > 150 MWt pracującej w skojarzeniu – kogeneracji (art.42, ust.9)) oraz ogranicza wsparcie dla instalacji współspalania (art. 194). Instalacje te nie mogą też uczestniczyć w aukcjach organizowanych przez Prezesa URE (art.71, ust.2), patrz dalej. Ustawa kończy (od początku 2018 roku) okres, w którym wszystkie instalacje wytwarzania energii z OZE

¹ Postanowienia ustawy nie dotyczą gazownictwa oraz ciepłownictwa. Obejmują one wytwarzanie energii elektrycznej, w tym w kogeneracji.

(oprócz mikroinstalacji osób fizycznych) były uprawnione do wsparcia w formie gwarancji sprzedaży (zakupu) swojej energii po cenie z rynku konkurencyjnego oraz do uzyskiwania świadectw pochodzenia energii.

Wprowadzenie definicji prosumenta i nowego mechanizmu wsparcia dla niego

Ważną zmianą jest wprowadzenie nowej definicji **prosumenta**. Obecnie (po wejściu w życie nowelizacji) jest nim odbiorca końcowy dokonujący zakupu energii elektrycznej na podstawie umowy kompleksowej, wytwarzający energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji w celu jej zużycia na potrzeby własne, niezwiązane z wykonywaną działalnością gospodarczą regulowaną ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn. zm.) – w art. 2 ustawy o OZE dodano nowy punkt 27a). Oznacza to, że obecnie wszyscy odbiorcy energii mogą mieć status prosumenta, w tym jednostki samorządu terytorialnego, szkoły, przedszkola obiekty sportowe itp. Pojawia się jednak problem opłacalności inwestycji w mikroinstalacje wytwórcze energii z OZE.

Istota nowego, przyjętego w nowelizacji rozwiązania wsparcia dla prosumenta polega na tym, że każda 1 kWh z mikroinstalacji OZE wyprodukowana ponad zapotrzebowanie prosumenta i wprowadzona do sieci będzie tytułem do odebrania 0,7 kWh (0,8 kWh dla mikroinstalacji o mocy do 10 kW) energii z sieci przez prosumenta, a okres do ewentualnego zbilansowania powinien wynieść rok. Daje to możliwość skorzystania z sieci elektroenergetycznej jako „akumulatora” i dodatkowo skorzystania z systemu rabatów/opustów dla osób wytwarzających nadwyżki energii. Wynika to z przyjętego założenia, że celem prosumenta nie jest osiąganie przychodów z wytwarzania energii elektrycznej, ani wytwarzanie większych ilości energii niż własne potrzeby. Mówiąc inaczej, oddając do sieci 1 kWh energii prosument miałby zapłacone tylko za 0,7 kWh. Zakładając, że ktoś wyprodukował i oddał do sieci 1 kWh i pobrał z sieci 1 kWh to musiałby dopłacić za 0,3 kWh. W konsekwencji, jeżeli prosument zaspokoił swoje własne potrzeby energetyczne i wprowadził nadwyżki wytworzonej energii do sieci, ale przez cały rok nie pobierał z sieci żadnej energii, to za energię wprowadzoną przez siebie do sieci nie otrzyma żadnej zapłaty ani opustu.

Prosumenci uzyskają tylko oszczędności na rachunkach zakupu energii z sieci, ale aby to uzyskać muszą ponieść nakłady inwestycyjne na zakup mikroinstalacji do wytwarzania energii odnawialnej. Zdaniem wielu zwolenników energetyki prosumenckiej, zaproponowany system rozliczeń z prosumentem (gospodarstwo domowe) nie jest opłacalny z ekonomicznego punktu widzenia. W tej chwili trudno ocenić jakie będzie realne zainteresowanie prosumentów nowymi rozwiązaniami. Nie jest również znany zakres ewentualnego wsparcia NFOŚiGW (oraz regionalnych funduszy ochrony środowiska dla inwestycji prosumenckich).

System aukcyjny

W przypadku instalacji OZE, aby nowe instalacje (poza mikroinstalacjami) uzyskały wsparcie muszą uczestniczyć w aukcjach sprzedaży energii elektrycznej, organizowanych przez Prezesa URE. Ich oferta wytworzenia energii z OZE musi być zarówno atrakcyjna cenowo, jak i lepsza od innych konkurencyjnych ofert. Jeżeli oferta tych instalacji nie zostanie przyjęta w aukcji lub nie zgłoszą się one do niej - nie uzyskają wsparcia. Oczywiście mogą dalej wytwarzać energię z OZE, jeżeli tylko uzyskały koncesję Prezesa URE na wytwarzanie energii elektrycznej z OZE, albo dokonały wpisu do rejestru Prezesa URE.

Równocześnie ustawa zapewnia zachowanie praw nabytych dla instalacji działających przed wejściem w życie ustawy lub, już w ograniczonym zakresie, dla instalacji zmodernizowanych po wejściu w życie rozdziału 4 ustawy, to jest po 1 lipca 2016 roku.

Aukcje mają być przeprowadzane oddzielnie dla instalacji OZE - o stopniu wykorzystania mocy zainstalowanej elektrycznej, łącznej (bez względu na źródło pochodzenia) większej niż 4000 MWh/MW/rocznie - dla OZE wykorzystujących odpady przemysłowe i komunalne, pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, w tym odpady z uzdatniania wody i oczyszczania ścieków, dla takich, w których emisja CO₂ jest nie większa niż 100 kg/MWh, o stopniu wykorzystania mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 4000 MWh/MW rocznie oraz dla energii odnawialnej wytworzonej przez klastry energii. Aukcje przeprowadzane będą też oddzielnie dla instalacji OZE o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1 MW i większej niż 1 MW. Zmiany zakładają też możliwość uczestnictwa w aukcji hybrydowej OZE.

Biomasa lokalna

Nowelizacja w ustawie o OZE wprowadza w art. 2 po pkt 3 nowy pkt 3a definiujący biomasę lokalną jako biomasę pochodzącą z upraw energetycznych, a także odpady lub pozostałości z produkcji rolnej oraz przemysłu przetwarzającego jej produkty, zboża inne niż pełnowartościowe, pozyskane w sposób zrównoważony, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 119. Z kolei zgodnie z art. 119 Minister właściwy do spraw rynków rolnych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób dokumentowania biomasy, w tym biomasy lokalnej oraz zasady jej zrównoważonego pozyskania, na potrzeby systemu wsparcia,
- 2) promień obszaru, z którego może być pozyskana biomasa lokalna, nie większy niż **300 km** od jednostki wytwórczej, w której zostanie wykorzystana

– biorąc pod uwagę potrzebę prawidłowego kwalifikowania wytworzonej energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii oraz pochodzenia biomasy, w tym biomasy lokalnej, a także potrzebę efektywnego wykorzystania lokalnie dostępnych zasobów biomasy.

Dodatkowo Minister właściwy do spraw rynków rolnych może, w drodze rozporządzenia, określić rodzaje biomasy, w szczególności biomasy lokalnej, z której do wytworzenia energii w procesie spalania, będzie przysługiwało świadectwo pochodzenia, obowiązek zakupu energii albo prawo do pokrycia ujemnego salda w ramach aukcji, biorąc pod uwagę potrzebę zachowania zrównoważonego wykorzystania biomasy oraz wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe.

Dedykowana instalacja tzw. spalania wielopaliwowego

Nowelizacja wprowadza też możliwość budowy nowych, dedykowanych instalacji tzw. spalania wielopaliwowego, zmienia definicję instalacji OZE oraz wprowadza nową definicję hybrydowej instalacji OZE, czyli zespołu co najmniej dwóch OZE, różniących się stopniem dyspozycyjności (składający się np. z wiatraka wytwarzającego prąd tylko w czasie wietrznej pogody, uzupełnionego o biogazownię, która może działać niezależnie od pogody), dzięki czemu odbiorca ma zagwarantowany stały dostęp do energii.

Zgodnie z nowelizacją **dedykowana instalacja spalania wielopaliwowego** to instalacja spalania wielopaliwowego, w której udział liczony według wartości energetycznej biomasy, biopłynów, biogazu lub biogazu rolniczego jest większy niż 15% w łącznej wartości energetycznej wszystkich spalonych paliw zużytych do wytworzenia energii elektrycznej lub ciepła w tej instalacji w okresie rozliczeniowym określonym we wniosku, o którym mowa w art. 45 ust. 1 ustawy o OZE, albo w okresie rozliczeniowym, o którym mowa w art. 83 ust. 2 ustawy, co ważne o ile instalacja ta:

- a) jest wyposażona w odrębne linie technologiczne służące do transportu do komory paleniskowej biomasy, biopłynu, biogazu lub biogazu rolniczego lub
- b) wykorzystuje technologię fluidalną przeznaczoną do spalania odpadów przemysłowych wspólnie z paliwami kopalnymi lub paliwami powstałymi z ich przetworzenia oraz z biomasą, biopłynem, biogazem lub z biogazem rolniczym.

Nowelizacja zmienia także, wzbudzającą wcześniej szereg wątpliwości, a zawartą punkcie 13 art. 2 ustawy o OZE definicję **instalacji odnawialnego źródła energii**, którą określa jako instalację stanowiącą wyodrębniony zespół:

- a) urządzeń służących do wytwarzania energii i wyprowadzania mocy, w których energia elektryczna lub ciepło są wytwarzane z odnawialnych źródeł energii, lub

b) obiektów budowlanych i urządzeń stanowiących całość techniczno-użytkową służący do wytwarzania biogazu rolniczego

– a także połączony z tym zespołem magazyn energii, w tym magazyn biogazu rolniczego.

Zgodnie z kolei z całkowicie nową definicją w punkcie 11a art. 2 ustawy o OZE **hybrydowa instalacja odnawialnego źródła energii** to zespół co najmniej dwóch instalacji odnawialnych źródeł energii, wykorzystujących wyłącznie odnawialne źródła energii, różniących się charakterystyką dyspozycyjności wytwarzanej energii i tworzących w wyniku połączenia spójny funkcjonalnie i obszarowo zestaw zapewniający odbiorcy stały dostęp do energii elektrycznej stosownie do wymagań jakościowych określonych w przepisach prawa energetycznego; taki zespół instalacji może być też wspomagany magazynem energii wytworzonej z tego zespołu i wówczas oddawana z niego energia elektryczna jest traktowana jako energia z odnawialnego źródła energii.

Wejście w życie ustawy

Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw weszła w życie z dniem 1 lipca 2016 r., jednak ustawodawca wprowadził liczne wyjątki szczegółowo określone w art. 20 nowelizacji, niektóre postanowienia wejdą z dniem 31 sierpnia 2016r., kolejne od początku i w drugiej połowie 2017 roku, ostatnie - art. 1 pkt 21 (dot. odejścia od obowiązku zakupu energii z OZE, patrz wyżej) ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

Postanowienia, które mogą mieć wpływ na lokalne zaopatrzenie w energię i rozwój OZE (np. ograniczenia dla prosumentów) oraz nowe rozwiązania, które można wykorzystać w perspektywie 2017-2019 (np.: spółdzielnie i klastry).

Na obszarze Gminy Wrocław istnieją warunki przede wszystkim **dla rozwoju mikroinstalacji i instalacji fotowoltaicznych**. Dla dużych obiektów energetyki wodnej lub dla farm wiatrowych trudno o lokalizację w warunkach wielkomiejskich. Wielkomiejska zabudowa ogranicza możliwości lokowania mikroinstalacji OZE. Jak wynika z inwentaryzacji przeprowadzonej w ramach prac nad aktualizacją „Założeń...” moc zainstalowana w panelach fotowoltaicznych podłączonych do sieci elektroenergetycznej na obszarze Wrocławia na koniec 2015 roku w sumie wyniosła 76,51 kW w 18 mikroinstalacjach. Można oczekiwać, że po wejściu w życie (od 1 lipca 2016 roku) nowelizacji ustawy o OZE liczba mikroinstalacji i ich moc zainstalowana wzrosną, jednak będzie to wzrost ograniczony ze względu na limitowane w ustawie **wsparcie, znacząco niższe niż oczekiwane przed nowelizacją** dla tego typu źródeł. W każdym razie wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł nie ma istotnego wpływu na lokalne zaopatrzenie w energię elektryczną gdyż stanowi jego niewielką część, poniżej 1%. Przyszłościowym uwarunkowaniem mogącym mieć wpływ na działania odbiorców

końcowych na terenie Gminy Wrocław może być **rozwój magazynów energii**, których definicję zmieniła nowelizacja na: wyodrębnione urządzenie lub zespół urządzeń służących do przechowywania energii w dowolnej postaci, niepowodujących emisji będących obciążeniem dla środowiska, w sposób pozwalający co najmniej na jej częściowe odzyskanie.

Kolejnymi, całkiem nowymi uregulowaniami prawnymi, które mogą zostać wykorzystane przez Gminę Wrocław są regulacje dotyczące możliwości powstawania klastrów energetycznych i spółdzielni energetycznych. Zgodnie z nowelizacją **klaster energii jest to cywilnoprawne porozumienie**, w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego, dotyczące wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw, w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, na obszarze działania tego klastra nieprzekraczającym granic jednego powiatu w rozumieniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814) lub 5 gmin w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446). **Klaster energii ma reprezentować koordynator**, którym jest powołana w tym celu spółdzielnia, stowarzyszenie, fundacja lub wskazany w porozumieniu cywilnoprawnym dowolny członek klastra energii, zwany dalej koordynatorem klastra energii. Wykonywanie działalności gospodarczej w ramach klastra energii jest realizowane w ramach koncesji wydanej dla koordynatora klastra energii lub w ramach wpisu koordynatora klastra energii do rejestru małych instalacji OZE. Do koordynatora klastra energii stosuje się przepis art. 9d ustawy – Prawo energetyczne w zakresie dotyczącym przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo w rozumieniu przepisów prawa energetycznego. Operator systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego, z którym zamierza współpracować klaster energii, jest obowiązany do zawarcia z koordynatorem klastra energii umowy o świadczenie usług dystrybucji, o której mowa w art. 5 ustawy – Prawo energetyczne. Obszar działania klastra energii ustala się na podstawie miejsc przyłączenia wytwórców i odbiorców energii będących członkami tego klastra. Działalność klastra energii nie może obejmować połączeń z sąsiednimi krajami.

Należy wspomnieć, że nowelizacja ustawy o OZE wprowadza także tzw. spółdzielnie energetyczne, dedykując jednak ich działalność do obszarów gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich w rozumieniu przepisów o statystyce publicznej.

W związku z przyjęciem przez Sejm RP i wejściem w życie zapisów nowelizacji ustawy o OZE nie przewidujemy przeszkód w realizacji Planu zaopatrzenia w energię Gminy Wrocław spowodowanych nową regulacją.